

Post festum: VIDIK fest 2023 i Međunarodni znanstveni simpozij (Split, 8.05.-12.05.2023.)

VIDIK fest/International scientific symposium POLITICAL PERSPECTIVE OF THE COMMON GOOD/ Split, 8.05.-12.05.2023.

Rafal Wos (Poljska)

Elena Šiaudvytiene (Litva)

Marian Sekerak (Prag)

Organizator festivala: HRVATSKA UDRUGA BENEDIKT / Organizator simpozija: Udruga DoCeSt

PITANJE SIGURNOSTI, PRAVEDNE TRANZICIJE I DRUŠTVENE ODGOVORNOSTI

Ponedjeljak, 8. svibnja 2023.

U ponedjeljak, 8. svibnja 2023., u Splitu je započeo osmi VIDIK fest (8.05.-12.05.2023.) koji je počeo s Međunarodnim znanstvenim simpozijem (8.05.-10.05.2023.) u organizaciji udruge DoCeSt iz Splita na temu *Politička perspektiva općeg dobra*. Program simpozija započeo je u Sveučilišnoj knjižnici u Splitu s pozdravnim govorima **Bruna Petrušića** i **Silvane Dragun**. Na samom početku Bruno Petrušić je profesorima i posjetiteljima predstavio program simpozija koji se održavao u Sveučilišnoj knjižnici i Hotelu Pax. Silvana Dragun je u ime VIDIK festa istaknula smisao te manifestacije. Kazala je da je Vidik fest festival kulturnog aktivizma koji se u Splitu organizira od 2013. godine i koji kroz različite sadržaje i raznolike aktivnosti nastoji podići svijest građanima o gorućim društvenim problemima. Objasnila je važnost simpozija posvećenog društvenoj i političkoj perspektivi općeg dobra za bolje razumijevanje složenih društvenih procesa, odnosa slobode pojedinca i društvene odgovornosti.

Prvi govornik na jutarnjem panelu bio je teolog **Darko Rapić** iz Splita koji je govorio o razlici između ilegalnih migracija i ilegalnih migranata. Mnoštvo ekonomskih, društvenih i kulturoloških aspekata uzrok su migracijskih procesa, naglasio je. Razlikujemo različite oblike migriranja od invazije i kolonizacije do emigracije ili imigracije. Često govorimo o izbjeglicama i pri tome mislimo na svaku osobu koja je zbog ratnih opasnosti, političkog nasilja ili prirodnih katastrofa odlučila napustiti svoje prebivalište te utočište pronaći u drugoj državi. Migracije mogu biti legalne i ilegalne. Ilegalne migracije mogu biti organizirane, neorganizirane ili poluorganizirane iza kojih često stoje kriminalne skupine i one predstavljaju sigurnosni problem. Termin "ilegalni migrant" je neprecizan, naglasio je i u javnom govoru bi ga trebalo izbjegavati u cilju promicanja poštivanja prava i dužnosti osobe.

Poljski novinar i ekonomski analitičar **Rafal Wos** postavio je pitanje što je to opće dobro u ekonomskom kontekstu i govorio o socijalnoj državi ili "državi blagostanja". To je koncept koji nakon Drugoga svjetskoga rata možemo promatrati kroz tri modela; konzervativni, socijaldemokratski i liberalni. Konzervativni model polazi od obiteljskih vrijednosti, socijaldemokratski od univerzalnih vrijednosti i visokog standarda kao cilja kojemu teži velika većina građana. U zapadno razvijenim društvima prva dva modela prevladavala su sve do kraja 70-ih i godina prošlog stoljeća. S američkim predsjednikom Ronaldom Reganom i britanskom premijerkom Margaret Thatcher dolazi do promjene prema liberalnom modelu koji se temelji na slobodnom tržištu i problemima vezanim uz akumulaciju kapitala u rukama pojedinaca. U 1970-ima i 1980-ima neoliberalizam je postao uporištem

modernih konzervativnih politika (M. Thatcher, R. Reagan), koje su usmjerene na deregulaciju, reprivatizaciju i smanjivanje socijalnih fondova. Sredinom 1980-ih taj je konzervativni liberalizam postao vodećom strujom oporbenoga mišljenja u komunističkim državama srednje i istočne Europe. No, takav model ima i svoje tamne strane, veću socijalnu nesigurnost, nezaposlenost i siromaštvo. Takav model "države blagostanja" u današnjem prevladavajućem liberalnom modelu daje više prava onome tko ima više. U zemljama liberalnog režima državna socijalna pomoć je minimalna i zabrinjavajuća. Sudionicima skupa predložio je da pogledaju film *Ja, Daniel Blake* iz 2016. g. To je drama koja govori o problemu manjka "socijalne države" u Velikoj Britaniji na primjeru pružanja socijalne skrbi i zdravstvene zaštite osobama s invaliditetom. Film je osvojio Zlatnu palmu na Filmskom festivalu u Cannesu 2016 g.

Na njegovo izlaganje referirao se američki akademik **Joseph Weiler**, stručnjak za međunarodno i ustavno pravo sa Sveučilišta u New Yorku koji je kazao da u Europi nacionalne politike mogu koristiti distributivne modele koje im odgovaraju bez obzira na liberalne tendencije globalne ekonomije. Istaknuo je da ne možemo opće dobro samo promatrati samo kroz prizmu materijalne stvarnosti. Da bi se ostvarila "država blagostanja" potrebno je osigurati građanima jednake šanse. Rafal Wos je na kraju apelirao da bi u tom kontekstu Europska unija trebala promijeniti monetarnu politiku jer ona ovakva kakva je sada ne pruža jednake šanse svim članicama.

Na poslijepodnevnom panelu izlagali su **Elena Šiaudvytine** sa Međunarodnog sveučilišta LCC (Litva) i **Marián Sekerák**, politolog iz Praga (Charles University).

Elena Šiaudvytine je govorila o općem dobru i klimatskim promjenama u kontekstu poziva pape Franje na "ekološko obraćenje" u enciklici *Laudato si* (2015). Briga za okoliš neodvojiva je od teologije stvaranja i integralnog razvoja. Ona zahtjeva reorijentaciju prema "pravednoj tranziciji" koja uključuje solidarnost, supsidijarnost i participaciju. Pravedna tranzicija je *condicio sine qua non* za uspješnu klimatsku politiku. Nije novost da su socijalna nejednakost i devastacija okoliša elementi iste krize, te da ih stoga treba rješavati zajedno. Taj je pojam već bio prisutan u američkim

ekološkim pokretima 80-ih godina prošlog stoljeća koji se na političkoj razini pojavljuje 90-ih u Deklaraciji iz Rija 1992. g. Koncept pravedne tranzicije postupno se iz aktivističke preselio u središte političkog dijaloga (WBA, 2021.). Prijelaz na zelenu ekonomiju mora uključivati obvezu rješavanja sve većih društvenih nejednakosti i iskorjenjivanja siromaštva kako se to navodi u Smjernicama za pravednu tranziciju ILO-a iz 2015. U svom izlaganju Elena Šiaudvytine je istaknula važnost implementacije temeljnih načela socijalnog nauka Crkve u provođenju "pravedne tranzicije" i istaknula je nužnost holističkog pristupa koji podrazumijeva ekonomski razvoj, inkluzivno društvo, zaštitu okoliša, osmišljenu participaciju i prilagodbu. Za zelenu tranziciju su potrebne strukturne reforme i

nova vizija koju nudi papa Franjo u enciklici *Laudato si* kad apelira na diverzificiranu (različitu) odgovornost do koje dolazi iz svijesti da smo jedna obitelj (*Laudato si*, br. 52).

Politolog **Marián Sekerák** sa Charlesova Sveučilišta u Pragu je govorio o različitom shvaćanju općeg dobra u filozofskom i sociološkom aspektu. Opće dobro u političkoj perspektivi podrazumijeva zaštitu života, slobode i privatnog vlasništva, teritorijalni integritet, zaštitu državne i javne sigurnosti, obranu domovine. Opće dobro možemo promatrati s marksističke perspektive, liberalne tradicije, personalističke filozofije, komunitarističke teorije koju zastupaju filozofi Alasdair MacIntyre i Charles Taylor, te na kraju socijalnog nauka Crkve. Govoreći o socijalnom nauku Crkve najviše se referirao na encikliku *Pacem in terris* pape Ivana XXIII (1963.) i *Frateli tutti* pape Franje (2021).

OKRUGLI STOL O JAVNOM INTERESU KOD RAZLIČITIH POLITIČKIH STRANAKA

Nakon predavanja na okruglom stolu kojeg je moderirao Bruno Petrušić govorilo se o brizi za opće dobro u kontekstu lokalne i nacionalne politike gdje su sudjelovali gradski vijećnici **Lidija Bekavac** (HGS) i **Damir Barbir** (SDP), te saborski zastupnici **Stjepo Bartulica** (Domovinski pokret) i **Marijana Puljak** (Centar). Stjepo Bartulica je istaknuo da je politika oblik služenja koji za cilj ima opće dobro a ne vladanja kako se to često shvaća. Marijana Puljak je govorila kako se uključila u politiku rješavajući neke konkretne probleme u svom susjedstvu. U kvartu gdje živi njena obitelj nije bilo škole i taj problem ju je ponukao da s drugim roditeljima pokrene inicijativu "Pametni Grad". Njen politički put krenuo je iz aktivizma koji se temelji na angažiranom socijalnom zalaganju za opće dobro. Lidija Bekavac također je istaknula da bi na lokalnoj razini briga da sva djeca budu upisana u vrtiće trebala biti prioritet a ne da se svake godine provlači pitanje u medijima o broju neupisane djece u vrtićima. Damir Barbir, gradski vijećnik i regionalni tajnik SDP-a za Dalmaciju referirao se na američki model sigurnosti i zaštite građana. Dok republikanci smatraju da ne treba zabraniti nošenje oružja, demokrati zastupaju stav da bi zabrane pomogle u smanjenju ubojstava i nasilja. Postoje pitanja oko kojih se svi mogu složiti a postoje tzv. vrijednosna pitanja oko kojih se različite političke opcije ne mogu dogovoriti i postići konsenzus.

Otvorilo se pitanje uvođenja građanskog odgoja u škole oko kojega pojedine stranke imaju različita mišljenja. Jedni su protiv, drugi bi to drukčije nazvali. Loša komunikacija i govor mržnje koji svakodnevno zagađuje naš politički prostor govori nam da je nužno uvođenje građanskog odgoja, istaknula je Marijana Puljak.

Pitanje iz publike je bilo kakvo je psihosocijalno stanje nacije i jesmo li mi sigurna zemlja s obzirom na tragične događaje pokolja djece u Beogradu? Saborski zastupnik Stjepo Bartulica je istaknuo da su djeca danas otuđena od stvarnosti i prepuštena digitalnim dadiljama. Svi sugovornici su se složili da je u prvom redu važna roditeljska odgovornost i odgoj i da o takvim temama ima prostora za dijalog i raspravu u nekoj drugoj prilici. Hub/Vidik-fest